

РЕПОРТАЖ ОТ ПЪРВИЯ РЕД НА ЕДНА ФИЛОСОФСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

Потеглихме делнично. Беше си обикновен ден в средата на седмицата. Аз даже поработих малко - да не излезе, че ми плащат да се разхождам. И за Живко, оказа се, госпожа Николаева била измислила преди-обедна програма, та той не разбрал, че е освободен от занятия. Е, кой разбрал, разбрал - къорав карти не играй.

Живко ...

Вече два месеца Живко знае, че ТОЙ ще представлява десети клас на конференцията. Участието го обсеби преди още да беше осмислил условието. Нито за миг не се поколеба, но не се и затвори в нещото - остана си същият Живко, който иска винаги да е видим. Играе волейбол, а после започва пространен разговор по ТЕМАТА. Играе баскетбол, но не пропуска да прочете правилника за участие и да се притесни, че може би господинът не е съвсем наясно и е възможно Живко да отпадне от класацията. Господинът го успокоява: „... по един участник от випуск, Живко. От твоя випуск смелият си само ти.“

Живко предава готово есе. Аз не съм очаквал това. Казах му да поработи върху значението и основните си позиции, за да ги сглобяваме малко по малко - има достатъчно време. Да, ама Живко не трае. Написал го е вече. Имам забележки - и по аргументацията, и по фóрмата. „Помисли върху това.“, „Опитай да промениш онова.“. И Живко опитва. Денят му е натоварен, нямаме сгода да четем и да разискваме в училище. Правим го вечер, във Вайбър. За мен е вълнуващо. Оказва се, че за него също е необходимата доза адреналин. Откъде извира толкова енергия!? От младостта? От мама ...?

Теодора ...

Аз никога не съм бил конформист и винаги съм опитвал да разбирам това, което евентуално ще науча в училище. Но никога не съм постигал лекотата в разбирането и научаването, която виждам при Теодора. Тя знае, защото разбира.

Не съм бил свидетел на трудните ѝ моменти. Днес виждам само спокойната и уравновесена Теодора, мила и отзивчива, страдаща, когато забележи, че „виждам“ неин съученик повърхностно. Теодора разговаря. Какво повече мога да искам - това е Дар Божий, Θεού δῶρο (Теу доро) - за ... мен. Та аз „преподавам“ търсене на истината чрез разговаряне. Имам си значи всичко.

Аз (господинът) ...

Стар, но неуморен дърдорко. Чакайте, не съм стар. Тук имам съученици, а те няма как да са стари, значи и аз не съм. Но за дърдоркото - не намирам доводи да го отхвърля. Да, архитект съм, вече трийсет години. Но съм и политик - даже

по-дълго - още от студентските стачки в началото на следването ми. И страдам, че другите не виждат света, както аз го виждам. Страдам, защото не знам причината. Искам и аз да разбирам, за да знам. Като Теодора ... И затова съм тук - за да търся истината, като разговарям. В училище поне има хора, които ще ме слушат по задължение - е, не всички, от които това се очаква - разбрах го вече. Но все пак има слушащи и разговарящи. Все нещо от разговорите остава в ушите и на другите, дето са над тези неща.

Конференцията ...

Пристигнахме в уречения час на споменатия вече делничен ден. Средно училище „Епископ Константин Преславски“, Бургас е типичното модерно българско училище. Сградата е типична - построена по типовата планова схема от седемдесетте години на миналия век. Ако не разбирате какво е това – „Дора Габе“, „Петко Славейков“, Хуманитарна гимназия, големите училища в Балик - типовата планова схема за училище от седемдесетте години на миналия век.

Типично чудесно уреден огромен двор, с типичното финансиране по всякакви проекти за финансиране на изграждане и социализиране на училищната среда.

Типично и в най-съвременната тенденция - учениците пушат покрай безкрайните огради на необятния двор. Всичко наоколо е потънало във фасове. Типичната българска картинка, нали се сещате - неугледен жилищен квартал, с неугледни олюпени фасади на жилищните блокове (държавно строителство по типов проект от седемдесетте години на миналия век), неугледен вход на панелен блок, асансьор с прогорени бутони на командния панел (и открадната плоча на същия панел, защото е била от алуминий), стълбищна площадка, затрупана от чейли и подпетени стари патъци, НО ... зад НАШАТА врата всичко е по „Некерман“. Може в друг разказ да обясня на по-младите колеги какво е „Некерман“, но тук мога набързо да заменя думата с израза „като от списание „Наш дом““. И не, този негативен образ не представя град Бургас като цяло, напротив. Градът се е развил прекрасно. Просто тази малка подробност - засипаните с фасове алеи околоръст училището - е пряко следствие от възпитанието, което родителите са получили в онази ТИПИЧНА градска среда от седемдесетте години на миналия век.

Събраха нас, учителите, в една класна стая. Много сме. По късно ще научим, че участниците в Конференцията са 141 от 20 области на България, но сега съдя за масовостта по пълната стая. Пренесоха май всичките столове от съседна класна стая, за да има стол за всеки.

Директорът на училището ни представи организатора - няколко инспекторки от РУО Бургас - и журито - представители на МОН, доценти от Великотърновски университет ... не запомних всички. В това време децата трябваше да се съберат в Актовата зала. Техническата част при нас приключва и отиваме при тях. Не са се събрали, не са се запознавали, не са разговаряли. Просто са се шляли по коридорите, а в Залата още тече саунд-чек. Започваме все пак да я пълним.

Директорът открива. Започва с хубав цитат. По-късно от клипа, който прожектират на екрана, разбираме, че това е текст на песен на Ерос Рамацоти. И клипът е прекрасен - виждаме Ерос (от името на този бог произлиза думата „еротика“) на сцена като петнайсет годишен младеж и като сбръчкан и плешив чичка с обеща - развитие, живот, „Човек – Свят“ (това е логото на конференцията). Бръчките са неизбежни за човека, а човекът прави света ... винаги с едно око към еротиката.

„Тържеството“ е скучно. Ние, разбира се, не сме стари, но сме били ученици през седемдесетте години на миналия век и знаем какво е скучно тържество. Това беше по-скучно, защото му липсваха задължителни атрибути, като червени вратовръзки и „Рапорт - даден. Рапорт - приет.“. Еееех, къде са фанфарите и знамената, къде са дружинните ръководителки ...! Вместо тях на сцената се изяха деца от училището. Не им липсва самочувствие, въпреки, че им липсва всичко друго. Имаше и видео-визитки на участници в Конференцията от минали години. Типични заучени фрази, като рецитал от седемдесетте години на миналия век.

Миг на забавление - никой не обяви Конференцията за открита. Така и не стана ясно, че „тържеството“ е завършило и трябва да си ходим. Остана ни като тема за смешки до края на следващия ден - докато бяхме все заедно.

Неформална разходка по центъра на Бургас. Въпреки дъжда (вали цял ден) центърът на Бургас е прекрасен. Той беше първият светъл лъч на надежда, че в българската провинциална архитектура все пак може да се случват и добри неща. Откакто го видяхме там, мечтаем да се случи и в Добрич. По разкази, които не мога да потвърдя, плочките за баня, които налепиха по нашия център през 2012, са били купени за Бургас. Бургазлии обаче, казали на Бойко: „Вземи си тези плочки и си ги залепи ... където си искаш!“. Е, знаете къде ги залепиха.

Напоследък има още един много обсъждан проект в Бургас - новата Библиотека <https://mal-burgas.com/bg>. Теодора ме пита „сега кой проект ще се изпълнява за центъра на Добрич - този, в който на мястото на „Кристи“ има библиотека ли?“. Да, този проект очакваме да се изпълнява и да видим, какво ще стане с тази библиотека. Затова няма да пропуснем да разгледаме бургаската - да видим това ли си представяме ние - проектантите? А харесват ли го вие - младите граждани?

Разхождаме се, търсим място за вечеря и научаваме, че ... Живко е болен. По пътя наистина се наложи да търсим носни кърпички, наистина се закашляше от време на време, обаче сега вече му заглъхва ухото. Ами сега! Не иска да го водим в спешното. Той си носел лекарства, трябвал му само аспирин.

Намираме нощна аптека, купуваме аспирин и се прибираме в хотела.

Хотелът също е сюжет за малък разказ, но нека тук се придържаме към основното.

Сутринта Живко е станал първи и вече е закусил. Исква да търсим пак аптека, защото ... му се е подуло и окото. Още е твърде рано - всичко е затворено.

Наблизо има частна болница - да отидем все пак до тяхното спешно отделение. Отидохме, но нямат уши-нос-гърло. Купуваме от тяхната аптека антибиотичен крем за окото му и се връщаме в хотела да стегнем редиците. Днес все пак ще се участва в КОНФЕРЕНЦИЯ.

Регистрирахме се. Дадоха ни сертификати за участие. Имало и за мен. Хвалят ме, че съм вдъхновил ученици да участват и да философстват.

Последни уговорки - кой в кой стая, кога започва сесията, кога ще чете Теодора (тя е първа), кога ще чете Живко. Трябва да бъда и с двамата, но участието им е почти едновременно в различни класни стаи - дано успея!

- Живко, добре ли си? Ще се справиш, нали?
- Добре съм, всичко е наред.

Живко тръгна от Добрич с порт-манто. Човекът е напълно сериозен - носи си сакото с училищната емблема. Малко му глъхне ухото, но той е решен да се справи.

Влизам за участието на Теодора. Тя е втора в нейната сесия. Изслушах девойката преди нея. Доста добре аргументирано, но дали е наистина почувствано? Чете лошо и съдъвква думите. Всички сегашни деца говорят така. И четат така. Свърши. Задават й въпроси - предимно другите деца. Журито мълчи и слуша.

Чете Теодора. Лошо чете. Защо младите четат толкова лошо!? Качествата на текста й ги знам. И с нея работихме по нощите и редактирахме в споделен файл, докато си говорехме през Вайбър. Текстът й е много личен и препратките - доста интересни. Свърши. Никакви въпроси. „Преминаваме към следващия участник.“. Защо нямаше въпроси!? Теодора не обръщаше голямо внимание на четенето - тя очакваше да отговаря на въпроси. Чувства се силна в разговорянето, в разоръжаването на противника с аргументи. **ЗАЩО НЯМАШЕ ВЪПРОСИ!?**

Чете следващият младеж. И на него му се губят срички. Свършва и започват въпросите ... Аз излизам, за да проследя участието на Живко.

Влизам в стаята, докато участничка чете своя текст. Стоя тихо и мирно, за да не я смущавам и с очи обхождам седналите околоръст - търся Живко. Не го виждам. Детето свършва с четенето и обявяват „Живко“.

- Аз за Живко съм дошъл, но не го виждам - казвам.
- Ами той трябва да е момчето, което току-що излезе - отговарят ми.

Стана тя! Извинявам се от негово име. Споделям, че се е чувствал зле и ще изляза да го потърся - дано не се е случило нещо неприятно. Има и други участници, могат да го изчакат.

Започвам да му звъня, а той не вдига. Ходя по коридорите, излизам на двора, връщам се, влизам по тоалетните и - срам не срам - проверявам врата по врата. Живко го няма. Пак звъня. Отговаря с глас като от Луната.

- Къде си?

- В тоалетната, но не знам точно коя. Много ми е зле.

Уговаряме се, че ще го чакам в коридора. Моля го просто да дойде, за да го видя. Умирам от притеснение. Уж за хубаво сме тръгнали, а току виж се е разболял сериозно. Мина много време. Появи се модераторката на неговата група. Обявили са почивка и имаме още половин час време за явяването на Живко. Появява се Теодора. Нейната сесия е свършила.

- Защо не ми задаваха въпроси!?
- Нямам отговор, Теодора. Не знам - хубаво ли е това или не е хубаво. Ще видим.

Ето го Живко - ни умрял, ни жив. Хем му е зле, хем, като чул предишните участници с какви въпроси се замервали, направо му примаяло. Започвам да си припомням уроците по психология, които преподавам на осмоласниците. Какво трябва да му кажа сега, трябва ли да го успокоявам, трябва ли да го насърча да се откаже, защото се чувства зле, трябва ли да го сръчкам „да се стегне“. „Трябва“ е най-ужасната дума в езика.

- Живко, цели два месеца ти живееш за тази конференция. Ако наистина ти е зле - не сме дошли да се убиваме - няма проблем да се откажеш. Но ти сам няма да си простиш и ще се изяждаш отвътре поне до следващата. Ще направя каквото кажеш - как да помогна?

Появява се и модераторката и изземва функцията на психолога.

- Я се стегни! Ти си мъж!

Айде, тръгнахме по стълбите. Модераторката си го хареса. Тя била учителка по литература и го кани да ѝ стане ученик. Обещава му, че сега на сесията няма да позволи да му задават въпроси.

Живко чете. Упражнявал се е. А и заради вълнението, не може да чете бързо. След всяка фраза прави пауза и поема въздух за следващата. Много е убедителен. Лицето му е червено - чувствам, че и моето гори. Свърши. Модераторката обявява, че остават девет минути до края на сесията и подканва децата да си говорят и да си обсъждат. Те го разбират като да разкъсат Живко с въпроси и го емват. Живко се справи чудесно. Излезе от всяка трудна ситуация, а на мен ми даде повод да обмисля, какви занимания да измисля за учениците в бъдещите ни занятия.

Излизаме на двора. Живко вижда деца да играят волейбол на истинска мрежа. Захвърля папката, съблича сакото и якето, натрупва всичко в ръцете ми и отива да забива сервиси. Живко е напълно жив. Всичко ни е наред.

Имаме около три часа до церемонията по закриването. Днес не вали, даже се опитва да огрее слънце. Отново ще се разходим в центъра, но първо отиваме в библиотеката. Прекрасна е, въпреки, че като сравняваме с примерите от света, намираме веднага и кусури. Влизаме в зала с временна експозиция на фотографии от войната в Украйна. Господинът (и госпожата му, която ги съпроводи в това пътуване) коментират кадрите, а децата са се залепили за

аркадната игра в средата на залата. Така и трябва - светът на децата не трябва (пак тази ужасна дума) да бъде във войната. Светът на децата трябва да бъде игра.

Започва церемонията. Няма награди за нас. Слушаме скучните изказвания на скучните чичковци и лелки. Скучното събитие е там, в седемдесетте години на миналия век. Нямахме никакъв шанс децата да се съберат, да си общуват в неформална среда, да завържат приятелства. Това е събитие, с което някакви инспекторки си отработват заплатите, някакви старши експерти си отработват заплатите, някакви доценти си търсят студенти (без приеман изпит), за да не си загубят заплатите. Гледам мажоретките и пак си представям липсващите червени връзки. Нищо друго не липсва - скуката е брилянтно отработена и изпълнена на сцената. Кому е нужно всичко това? Каква наслада доставя, на кого?

Със сигурност сега можем да се задълбочим в текстовете на наградените, можем да ги анализираме и да се подготвим следващия път по-целенасочено към победи. Ако искаме ...

А можем и да осмислим вече съществуващото и да решим - не можем ли ние да създадем нещо по-красиво, по-полезно, по-приятно за българските деца, такива, каквито са днес, а не такива, каквито сме били ние, учениците от седемдесетте години на миналия век?

Можем. Ако искаме ...

А Живко и Теодора са чудесни! Те заслужават само най-доброто.

Балчик
март 2024 г.

арх. Боян Коларов